

Міністерство освіти і науки України
Кам'янець-Подільський національний університет імені Івана Огієнка
Педагогічний факультет
Кафедра теорії та методик дошкільної освіти

Дипломна робота магістра

з теми **«ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ
ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДОШКІЛЬНИКА»**

Виконала: студентка 2 курсу,
групи DOb1 – M17z,
спеціальності 012 Дошкільна освіта
за освітньою програмою Дошкільна освіта
(заочна форма навчання)
Удальцова Наталія Василівна

Керівник: **Гордійчук М. С.**,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри теорії та методик
дошкільної освіти

Рецензент: **Федорчук В. В.**,
кандидат педагогічних наук, доцент,
доцент кафедри педагогіки та управління
навчальним закладом

Кам'янець-Подільський – 2018

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. НАУКОВО-ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДОШКІЛЬНИКА	7
1.1. Готовність майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника як наукова проблема.....	7
1.2. Авторська казка як засіб розвитку творчого потенціалу дошкільника.....	19
РОЗДІЛ 2. ДІАГНОСТИКА СФОРМОВАНOSTІ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДОШКІЛЬНИКА ЗАСОБАМИ АВТОРСЬКОЇ КАЗКИ	35
2.1. Структурно-компонентна характеристика сформованості готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника	35
2.2. Критерії, показники та рівні сформованості готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника.....	53
РОЗДІЛ 3. ДОСЛІДНИЦЬКО-ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА РОБОТА З ФОРМУВАННЯ ГОТОВНОСТІ МАЙБУТНЬОГО ВИХОВАТЕЛЯ ДО РОЗВИТКУ ТВОРЧОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДОШКІЛЬНИКА	58
3.1 Педагогічні умови формування готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки.....	58
3.2. Методика реалізації педагогічних умов формування готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки.....	68
ВИСНОВКИ	97
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ	101
ДОДАТКИ	110

ВСТУП

Актуальність дослідження. Сучасні тенденції соціально-економічних трансформацій в Україні вимагають пошуку нових шляхів і ресурсів, суттєвих змін у підготовці майбутніх вихователів, запровадження форм навчання, які сприяли б їхньому саморозвитку, самовдосконаленню, формуванню навичок творчого розв'язання професійних завдань.

Для дослідження даної проблеми створено певні теоретичні передумови: студійовано взаємозв'язки між професіоналізмом педагогів і підвищенням професійної майстерності (І. Зязюн, В. Кремень, Н. Ничкало та ін.); висвітлено різні аспекти фахового становлення майбутніх вихователів (Г. Беленька, А. Богуш, Н. Гавриш, Н. Лисенко та ін.); з'ясовано загальнотеоретичні положення щодо значення творчої діяльності в розвитку особистості (І. Бех, А. Богуш, Н. Гавриш, В. Моляко та ін.); проаналізовано психолого-педагогічні характеристики креативності (В. Барко, Дж. Гілфорд, В. Моляко, Я. Пономарьов, П. Торренс та ін.) як підґрунтя, психологічний механізм, що зумовлює творчу активність людини для самоактуалізації й творчої самореалізації в різних видах життєдіяльності (Б. Ананьєв, Л. Виготський, А. Маслоу, О. Моляко, Л. Лук'янова, О. Кучерявий). Досліджено питання творчості педагога як фахівця, який, відповідно до мети і змісту власної професійної діяльності, створює умови для розвитку творчих здібностей своїх вихованців (В. Андреев, Н. Кічук, С. Сисоєва, В. Сухомлинський, Л. Харченко та ін.).

У дослідженнях із професійної педагогіки питання творчості розглядаються в площині пошуку шляхів і засобів оптимізації, підвищення ефективності та якості підготовки майбутніх педагогів (Г. Абросимова, А. Богуш, І. Волков, Т. Гуцан, Л. Кадченко, В. Мороз, Р. Пріма, С. Смирнов, Л. Хомич та ін.), формування їхньої готовності до творчої діяльності (Т. Танько, Г. Тимофеева та ін.), розвитку творчого потенціалу у процесі фахової підготовки (Л. Яренчук). Досліджено феномен «професійно-творчий потенціал», особливості його виявлення і формування в процесі професійної

підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів (О. Листопад).

У контексті підготовки майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів до професійної діяльності визначено педагогічні умови формування творчого потенціалу особистості вихователя в педагогічному вищому навчальному закладі (В. Лісовська), охарактеризовано особливості формування творчості у вихователів дошкільних навчальних закладів (Г. Тимофеева), специфіку формування педагогічної творчості у студентів факультетів дошкільної педагогіки і психології в процесі методичної практики (Л. Павлова).

Актуальність окресленого аспекту посилено наявністю суперечностей між:

– соціальним замовленням на підготовку вихователя, здатного розвивати творчий потенціал дошкільника, і реальними можливостями його повноцінного забезпечення в умовах традиційного педагогічного процесу вищої школи;

– необхідністю формування готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки й невизначеністю науково обґрунтованих і апробованих педагогічних умов практичного розв'язання окресленого завдання у вищому навчальному закладі;

Отже, необхідність розв'язання схарактеризованих суперечностей, актуальність і недостатність наукового опрацювання проблеми в теорії і практиці професійної освіти визначили вибір теми дипломного дослідження: **«Формування готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника»**.

Об'єкт дослідження: процес професійної підготовки майбутніх вихователів дошкільного навчального закладу.

Предмет дослідження: підготовка майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника .

Мета дослідження полягає в теретичному обґрунтуванні та апробації педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки.

Гіпотеза дослідження: ефективність формування готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника підвищиться завдяки впровадженню методики реалізації педагогічних умов: актуалізація позитивної настанови, мотиваційної цілеспрямованості студентів щодо креативної діяльності, казкотворчості; збагачення змістового, організаційно-методичного забезпечення підготовки майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки; активізація творчої діяльності, діалогічного спілкування, інтерактивної взаємодії в підсистемах «викладач-студент», «студент-студент», «студент-дошкільник» у процесі казкотворення.

Відповідно до об'єкта, предмета, мети і гіпотези наукового пошуку визначено такі **завдання дослідження:**

1. На підставі аналізу теоретичного і практичного матеріалу виявити стан розробленості проблеми формування готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки в контексті фахової підготовки; уточнити сутність, зміст і структуру базових понять дослідження.

2. Проаналізувати змістову сутність та виявити значущість авторської казки в розвитку творчого потенціалу дошкільника.

3. Визначити компоненти, критерії і показники, охарактеризувати рівні сформованості готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника .

4. Науково обґрунтувати й експериментально перевірити педагогічні умови формування готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника та методику їх реалізації.

Теоретико-методологічну основу дослідження становлять наукові положення системного (Н. Аніскіна, Н. Кузьміна), діяльнісного (О. Леонтєв,

С. Рубінштейн), особистісно зорієнтованого (І. Бех, О. Савченко, І. Якиманська), інтегративно-особистісного (Г.Балл), синергетичного (І. Воронюк), акмеологічного (Н. Кузьміна, Л. Рибалко), культурологічного (В. Гетта), компетентнісного (Н. Бібік, Е. Зеєр, І. Зимня, Л. Лук'янов, Т. Танько), інтегративно-компетентнісного (Г. Абросимова) підходів; теоретичні засади модернізації вищої педагогічної освіти (В. Сластьонін); наукові положення щодо інноваційної діяльності в освіті (І. Волков, І. Воронюк, К. Паталаха, А. Хуторської), ролі творчості, творчої діяльності в розвитку особистості (А. Богуш, Д. Богоявленська, В. Моляко, Я. Пономарьов, В. Романець).

Методи дослідження: *теоретичні* – аналіз філософської, психолого-педагогічної, науково-методичної літератури, навчальної та нормативної документації в системі вищої педагогічної освіти для з'ясування стану окресленої проблеми; систематизація, синтез, узагальнення, що уможливили розкриття сутності проблеми, формулювання понятійно-термінологічного апарату, виокремлення основних складових готовності майбутніх вихователів до професійної діяльності в руслі окресленої проблеми; обґрунтування педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів до розвитку творчого потенціалу дітей засобами авторської казки; *емпіричні* – психолого-педагогічне спостереження, анкетування, тестування, самооцінювання, бесіди для виявлення рівнів готовності майбутніх вихователів до розвитку творчого потенціалу дошкільника; педагогічний експеримент (констатувальний, формувальний, контрольний) для перевірки ефективності розроблених педагогічних умов формування готовності майбутніх вихователів до розвитку творчого потенціалу дошкільника; *статистичні методи* – для кількісної та якісної інтерпретації емпіричних даних.

Структура роботи. Дипломна робота складається зі вступу, трьох розділів, загальних висновків, списку використаних джерел (97 найменувань, додатків .

ВИСНОВКИ

У дипломній роботі теоретично узагальнено, обґрунтовано та експериментально перевірено методику реалізації педагогічних умов формування готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки.

1. На основі аналізу теоретичного і практичного матеріалу встановлено різновекторність підходів щодо трактування поняття «готовність», яке вживається у значенні інтегративної якості особистості, що забезпечує її цілеспрямоване вираження, регулює діяльність, психологічний стан, сприяє формуванню настанови на активні дії.

У рамках підготовки педагогів до розвитку творчого потенціалу дошкільників особливої актуальності набуває компетентнісний підхід, зорієнтований на формування професійної спрямованості особистості майбутнього педагога, особистісно-діяльнісний та діалогічний підходи, що стимулюють пізнавальну активність і творчий потенціал як дітей дошкільного віку, так і майбутніх педагогів-вихователів у процесі суб'єкт-суб'єктної взаємодії.

Феномен *«готовність майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки»* визначено як інтегративне особистісно-професійне утворення, що акумулює спрямованість на креативну педагогічну діяльність, усебічні знання суті творчого потенціалу дітей дошкільного віку, характеризується застосуванням необхідних професійно-педагогічних умінь, навичок творчої взаємодії, спрямованих на формування творчих якостей особистості дитини, розкриття її прихованих здібностей у процесі казкотворення.

Уточнено сутність, зміст і структуру базових понять дослідження: «творчий потенціал дошкільника», «казкотворчість». *«Творчий потенціал дошкільника»* потрактовано як інтегративну властивість особистості дитини, що відображає здатність до творчості, характеризує ступінь сформованості

творчих здібностей і можливості їх розвитку в діяльності за допомогою нестандартних засобів. *«Казкотворчість»* – діяльність суб'єктів навчально-виховного процесу, що передбачає використання різноманітних прийомів фантазування, спрямованих на розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного віку, їхнього сприймання, уваги, уяви, пам'яті, творчого мислення, мовлення, естетичного смаку, пізнавальних здібностей.

2. Проаналізовано сутність і виявлено значущість авторської казки в розвитку творчого потенціалу дошкільника.

«Авторську казку» визначено як суб'єктивно новий продукт творчості автора (дорослого чи дитини, у їхній спільній взаємодії), що по-новому характеризує створюваний ним образ. Її змістова сутність розкривається у процесі спільної діяльності вихователя і дитини, спрямованої на творення казки, розроблення нових казкових сюжетів, визначення характерних персонажів, побудову композиції. Взаємодія вихователя і дитини у процесі складання казки має значні можливості в розвитку творчості дитини, формує її художній смак, активізує потребу в самостійному та неординарному мисленні, збагачує внутрішній світ, розвиває творчу уяву.

3. Визначено компоненти (ціле-мотиваційний, когнітивний, процесуально-діяльнісний), критерії й показники готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки.

Критерієм *ціле-мотиваційного компонента* готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки визначено *суб'єктно орієнтований*, а показниками його виявлення виокремлено: цілеспрямованість студентів щодо фахової діяльності у руслі формування готовності до розвитку творчого потенціалу дошкільників, позитивна мотивованість до казкотворчості, осмислення ціннісного ставлення до креативної професійної діяльності.

Критерієм сформованості *когнітивного компонента* визначено *інформаційно-пізнавальний*, який акумулює такі ключові показники: поінформованість майбутнього вихователя про творчу природу професійно-

педагогічної діяльності з дітьми, розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного віку; зміст, суть авторської казки як суб'єктивно нового продукту творчості; казкотворчість.

Критерієм *процесуально-діяльнісного компонента* готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки визначено *операційно-поведінковий* із відповідними показниками вияву: самооцінка творчого потенціалу; творча активність; реалізація теоретичних знань, професійно важливих умінь у практичній діяльності; осмислення й усвідомлення власних дій, змісту і методів діяльності в процесі роботи з авторською казкою (казкотворення, діалогічного спілкування), спрямованих на розвиток творчого потенціалу дітей дошкільного віку, активність саморозвитку, рівень самоактуалізації. Виокремлено рівні сформованості готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки (достатній, задовільний, низький).

4. Науково обґрунтовано педагогічні умови формування готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки: актуалізація позитивної настанови, цілеспрямованості студентів щодо креативної діяльності, казкотворчості; збагачення змістового наповнення організаційно-методичного забезпечення підготовки майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки, формування їхньої професійної компетентності; активізація творчої діяльності, діалогічного спілкування, інтерактивної взаємодії в підсистемах «викладач-студент», «студент-студент», «студент-дошкільник» у процесі казкотворення.

Ефективність методики впровадження педагогічних умов формування готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки доведено у процесі їх експериментальної перевірки.

Результати педагогічного експерименту дозволяють констатувати ефективність і доцільність використання методики формування готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки.

Установлено, що 28,3 % майбутніх вихователів експериментальної групи досягли достатнього рівня, задовільний рівень виявлено у 55 % студентів, на низькому залишилося 16,7 % респондентів. У контрольній групі достатній рівень виявлено у 15 % студентів, задовільний посвідчили 43 % майбутніх вихователів, на низькому – 42 % респондентів.

Зафіксовано, що відсоток студентів експериментальної групи з достатнім і задовільним рівнями сформованості готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки перевищує відсоток студентів контрольної групи: за суб'єктно орієнтованим критерієм – відповідно на 18,8 % та 20,4 %; за інформаційно-пізнавальним критерієм – на 18,8 % і 10,9 %; за операційно-поведінковим – на 27,5 % і 23,8 %.

Аналіз отриманих результатів свідчить, що педагогічний експеримент підтвердив правильність висунутої гіпотези. Результати педагогічного експерименту статистично обраховано та перевірено за критерієм Стьюдента (*t*-критерій) та критерієм Колмогорова-Смирнова. Достовірність результату становить 0,95 (95 %), що є достатнім для доведення ефективності педагогічних умов формування готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільника засобами авторської казки.

Проведене дослідження не вичерпує всіх аспектів окресленої проблеми. До перспективних напрямів наукового пошуку відносимо дослідження готовності майбутнього вихователя до розвитку творчого потенціалу дошкільників засобами артпедагогіки, мистецтва.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Акимова А. Мировая детская литература и субкультура детства / А. Акимова // Детское чтение: феномен и традиция в конце XX столетия. – СПб., 1999.
2. Алексеева М. М. Методика развития речи и обучения родному языку дошкольников : учеб. пособие для студентов высш. и сред. пед. учеб. заведений / М. М. Алексеева, Б. И. Яшина. – 3-е изд., стер. – М. : Издат. центр „Академия”, 2000. – 400 с.
3. Алексеева М. І. Мотиви навчання учнів / М. І. Алексеева. – К. : Рад. шк., 1974. – 116 с.
4. Алферов А. Д. Формирование ответственного отношения к учению: учеб. пособие к спецкурсу / А. Д. Алферов. – Ростов н/Д. : РГПИ, 1984. – 297 с.
5. Ананьев Б. О проблемах современного человекознания / Б. Ананьев. – М. : Педагогика, 1977. – 212 с.
6. Ананьев Б. Г. Избранные психологические труды : в 2-х т. / Б. Г. Ананьев ; под ред. А. А. Бодалева, Б. Ф. Ломова. – М. : Педагогика, 1980. – Т. 1. – 1980. – 230 с., Т. 2. – 1980. – 287 с.
7. Андреева Г. М. Психология социального познания / Г. М. Андреева. – М., 2000. – С. 172 – 180.
8. Андреева Н. А. Взаимодействие ДООУ и семьи в формировании основ здорового образа жизни у детей дошкольного возраста : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.07 / Андреева Наталья Александровна. – Екатеринбург, 2005. – 193 с.
9. Андрианов М. А. Философия для детей (в сказках и рассказах) : пособие по воспитанию в семье и школе / М. А. Андрианов. – Минск : „Современное слово”, 2003. – 280 с.
10. Андрищенко Т. К. Формування ціннісного ставлення до власного здоров'я в дітей старшого дошкільного віку : дис. ... канд. пед. наук : 13.00.08 / Андрищенко Тетяна Костянтинівна. – Переяслав-Хмельницький, 2007. – 258 с.

11. Анисимов С. Ф. Духовные ценности: производство и потребление / С. Ф. Анисимов. – М. : Мысль, 1988. – 253 с.
12. Антологія української художньої літератури для дітей : у 3-х т. – К. : Веселка, 1967. – Т. 1 – 3.
13. Арзамасцева И. Н. Детская литература : учеб. для студентов высш. пед. заведений / И. Н. Арзамасцева, С. А. Николаева. – М. : Издат. центр „Академия”, 2005. – 576 с.
14. Арттюхова И. С. Ценности и воспитание / И. С. Арттюхова // Педагогика. – 1999. – № 4. – С. 117 – 121.
15. Арушанова А. Г. Речь и речевое общение детей : кн. для воспитателей дет. сада / А. Г. Арушанова. – М. : Мозаика-Синтез, 1999. – 272 с.
16. Асташева Н. А. Концептуальные основы педагогической аксиологии / Н. А. Асташева // Педагогіка і психологія. – 2002. – № 8. – С. 8 – 13.
17. Базова програма розвитку дитини „Я у світі” / О. Л. Кононко. – К. : Світич, 2008. – 430 с.
18. Базовий компонент дошкільної освіти / наук. кер. : А. М. Богуш, дійсний член НАПН України, проф., д-р пед. наук ; авт. кол. : Богуш А. М., Беленька Г. В., Богініч О. Л., Гавриш Н. В., Долинна О. П., Ільченко Т. С., Коваленко О. В., Лисенко Г. М., Машовець М. А., Низковська О. В., Панасюк Т. В., Піроженко Т. О., Поніманська Т. І., Сідельнікова О. Д., Шевчук А. С., Якименко Л. Ю. – К. : МОНмолодьспорту, 2012. — 21 с.
19. Баренбаум И. Е. К вопросу об универсальном определении понятия „книга” / И. Е. Баренбаум // Исследования и материалы : сборник. – 1977. – Вып. 34. – С. 11.
20. Барсук А. И. К определению понятия „книга” / А. И. Барсук // Издат. дело. Книговедение. – 1970. – № 6. – С. 6.
21. Бахтин М. М. Эстетика словесного творчества / М. М. Бахтин. – М. : Искусство, 1986. – 445 с.
22. Бахтин М. М. К философии поступка / М. М. Бахтин // Философия и социология науки и техники. – М. : Наука, 1986. – С. 80–160.

23. Беккер Г. Современная социологическая теория в её преемственности изменения / Г. И. Беккер, А. Госков ; пер. с англ. В. И. Карзинкина. – М. : Инностр. лит., 1961 – 895 с.
24. Белинская Т. В. Психологические составляющие развития ценностного отношения к здоровью у студентов педагогического вуза : дис. ... канд. психол. наук : 19.00.07 / Белинская Татьяна Владимировна. – Калуга, 2005. – 174 с.
25. Бенера В. Є. Теорія та методика розвитку рідної мови дітей : навч.-метод. посіб. за кредитно-модульною системою організації навч. процесу для студ. напряму підготовки „Дошкільна освіта” / В. Є. Бенера, Н. В. Малиновська. – К. : Вид. Дім „Слово”, 2010. – 376 с.
26. Бех І. Д. Виховання особистості : у 2-х кн. / І. Д. Бех. – К. : Либідь, 2003. – Кн. 1: Особистісно-орієнтований підхід: теоретико-технологічні засади. – 2003. – 280 с.
27. Бех І. Д. Цінності як ядро особистості / І. Д. Бех // Цінності освіти і виховання : наук.-метод. зб. / за заг. ред. О. В. Сухомлинської. – К., 1997. – С. 8 – 11.
28. Бичко В. На шляху до високої майстерності / В. Бичко // Українська дитяча література : хрестоматія : у 2-х ч. / упоряд І. Луценко, А. Подолинний, Б. Чайковський. – К. : Вища шк., 1992. – Ч. 2. – 1992. – С. 17 – 18.
29. Блюмкин В. А. Мир моральных ценностей / В. А. Блюмкин. – М. : Знание, 1981. – 64 с.
30. Богуш А. М. Витоки мовленнєвого розвитку дітей дошкільного віку / А. М. Богуш. – О. : Маяк, 1999. – 88 с.
31. Богуш А. М. Дошкільна лінгводидактика: Теорія і практика / А. М. Богуш. – Запоріжжя : Просвіта, 2000. – 216 с.
32. Богуш А. М. Методика навчання дітей української мови в дошкільних навчальних закладах : підручник / А. М. Богуш. – 2-ге вид. – К. : Вид. дім „Слово”, 2008. – 440 с.
33. Богуш А. М. Місце оцінки на заняттях з розвитку мови / А. М. Богуш // Дошкільна педагогіка і психологія: Республік. наук.-метод. зб. / М-во

- освіти УРСР. – К., 1973. – Вип. 7. – С.3-11.
34. Богуш А. Методика організації художньо-мовленнєвої діяльності у дошкільних навчальних закладах : підруч. для студ. вищих навч. закл. фак. дошк. освіти / А. Богуш, Н. Гавриш, Т. Котик. – К. : Вид. дім „Слово”, 2006. – 304 с.
35. Божович Л. Личность и её формирование в детском возрасте / Л. Божович. – М. : Просвещение, 1968. – 474 с.
36. Болдирева Г. С. Формирование ценностного отношения к знаниям у старшеклассников : метод. рек. клас. рук. / Г. С. Болдирева. – Усть-Каменогорск : Обл. пед. о-во. 1980. – 9 с.
37. Бондаревский В. Б. Воспитание интереса к знаниям / В. Б. Бондаревский. – Тула : Приок. кн. изд., 1968. – 145 с.
38. Борисенко К. Класика в школі: не без привидів... / К. Борисенко // Книжковий клуб плюс. – 2004. – № 11. – С.14-15.
39. Гончаренко С. Український педагогічний словник / Семен Гончаренко. – Київ : Либідь, 1997. – 376 с.
40. Григораш І. Розвиток мовлення: використання власних розробок для дітей старшого дошкільного віку / Ірина Григораш // Психолог дошкільця. – 2015. – № 12. – С. 6–9.
41. Дитина: програма виховання і навчання дітей від двох до семи років / наук. кер. проекту: О. В. Огнев'юк, К. І. Волинець ; наук. кер. програмою: О. В. Проскура, Л. П. Кочина, В. У. Кузьменко, Н. В. Кудикіна. – Київ : Київ. ун-т ім. Б. Грінченка, 2012. – 492 с.
42. Дошкільна лінгводидактика: хрестоматія : навч. посіб. для студентів вищих педагогічних навчальних закладів / упоряд. А. М. Богуш. – Київ : Слово, 2005. – 720 с.
43. Дошкільна освіта: словник-довідник : понад 1000 термінів, понять та назв / упоряд.: К. Л. Крутій, О. О. Фунтікова. – Запоріжжя : ЛІПС ЛТД, 2010. – 324 с. – Бібліогр.: С. 5–7. – (“Словники”).

44. Дронова О. Дошкільник у світі краси: як сприймають, розуміють і пояснюють красу діти 5–6 років / О. Дронова // Дитина-педагог: сучасний погляд : монографія / за заг. ред. Н. Гавриш. – Луганськ : Альма-матер, 2010. – С. 277–325.
45. Дуткевич Т. В. Дошкільна психологія : навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. – Київ : Центр учбової літератури, 2007. – 392 с.
46. Дуткевич Т. В. Загальна психологія: теоретичний курс : навч. посіб. / Т. В. Дуткевич. – Кам'янець-Подільський : Д. Г. Зволейко, 2015. – 432 с.
47. Жильцова О. Л. Виховання правильної звуковимови у дітей старшого дошкільного віку / О. Л. Жильцова. – Київ : Рад. школа, 1971. – 160 с.
48. Завязун Т. Труднощі у спілкуванні? Допоможе гра! / Тетяна Завязун // Дошкільне виховання. – 2013. – № 7. – С. 6–10.
49. Загальна психологія : навч. посіб. / О. Скрипченко, Л. Волинська, З. Огороднійчук та ін. – Київ : АПН, 2002. – 464 с.
50. Загальна психологія : підручник / за заг. ред. С. Д. Максименка. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Вінниця : Нова Книга, 2004. – 704 с.
51. Калмикова Л. Теоретичні основи і шляхи вдосконалення підготовки дітей до школи / Л. Калмикова // Дошкільне виховання. – 2009. – № 12. – С. 12–15.
52. Коваленко А. Планета Навпаки: мовна розвага для старших дошкільнят / Алла Коваленко // Дошкільне виховання. – 2012. – № 11. – С. 26–27.
53. Костюк Г. С. Здібності та їх розвиток у дітей / Г. С. Костюк. – Київ : Знання, 1963. – 80 с.
54. Крутій К. Л. Вчимося мови та розмови, або Українська разом із матусею / К. Л. Крутій, Н. А. Лопатчинська, Н. В. Маковецька. – Запоріжжя : Просвіта, 1999. – 336 с.
55. Крутій К. Л. Концепції, проектування, технології створення / К. Л. Крутій // Освітній простір дошкільного навчального закладу : [монографія]. – Запоріжжя : ЛІПС, 2009. – Ч. I. – С. 23–27.

56. Крутій К. Л. Розвиваємо у дитини мовлення, інтелект і здібності / К. Л. Крутій. – Запоріжжя : ЛПС, 1999. – 60 с.
57. Курінна С. Особливості сприймання та розуміння гумору дітьми дошкільного віку / С. Курінна // Дитина-педагог: сучасний погляд : монографія / за заг. ред. Н. Гавриш. – Луганськ : Альма-матер, 2010. – С. 143–156.
58. Лещенко О. М. Художня література як засіб морального виховання дітей дошкільного віку / О. М. Лещенко. – Київ : Рад. школа, 1961. – 68 с.
59. Лисенко Н. П. Педагогіка українського дошкільця : навч. посіб. / Н. В. Лисенко, Н. Р. Кирста. – Київ : Вища шк., 2006. – Ч. 1. – 302 с.
60. Луцан Н. І. Мовленнєво-ігрова діяльність дітей дошкільного віку / Н. І. Луцан. – Одеса : ПНЦ АПН України, 2005. – 319 с.
61. Луценко І. Спілкуємось на рівних: організація комунікативно-мовленнєвої діяльності дошкільнят на засадах дитино центризму / Ірина Луценко // Дошкільне виховання. – 2015. – № 1. – С. 5–10.
62. Максименко С. Д. Загальна психологія : підручник / С. Д. Максименко. – 2-ге вид., переробл. і допов. – Вінниця : Нова Книга, 2004. – 704 с.
63. Павелків Р. В. Вікова психологія : підручник / Р. В. Павелків. – Київ : Кондор, 2011. – 469 с.
64. Програма розвитку дитини дошкільного віку “Українське дошкільця” / О. І. Білан, Л. М. Возна, О. І. Максименко та ін. – Тернопіль : Мандрівець, 2013. – 264 с.
65. Савчин М. В. Вікова психологія : навч. посіб. / М. В. Савчин, Л. П. Василенко. – Київ : Академвидав, 2005. – 360 с.
66. Сарапулова Є. Віршуємо з малку / Євгенія Сарапулова // Дошкільне виховання. – 2011. – № 11. – С. 12–15.
67. Сарапулова Є. Складання розповідей у дитсадку і в школі / Євгенія Сарапулова // Дошкільне виховання. – 2011. – № 10.
68. Седунова А. Розвиваємо мовлення у грі / Алла Седунова // Дошкільне
69. Поніманська Т. І. Дошкільна педагогіка : підручник. 3-є вид., випр. Київ :

- Академвидав, 2015. 447 с.
70. Поніманська Т. І., Дичківська І. М. Дошкільна педагогіка: практикум : навч. посіб. Вид. 2-ге. Київ : Слово, 2007. 352 с.
71. Поніманська Т. І. Перетворюємо світ: система інтегрованих занять з дітьми 6–7 років життя : метод. посіб. Тернопіль : Мандрівець, 2011. 400 с.
72. Поніманська Т. І. Проблема взаємозв'язку виховання і розвитку у програмах дошкільних навчальних закладах : збірник наукових праць Бердянського державного педагогічного університету. Бердянськ : БДПУ, 2010. № 3 С. 39–43.
73. Поніманська Т. І. Теорія і практика дошкільної освіти в Україні : монографія. Київ : Київський університет ім. Бориса Грінченка, 2011. 232 с.
74. Рубинштейн С. Л. О мышлении и путях его исследования. Москва : Изд-во Акад. наук СССР, 1958. 147 с.
75. Савчин М. В., Василенко Л. П. Вікова психологія : навч. посіб. Київ : Академвидав, 2005. 360 с.
76. Стадненко Н. М., Ілляшенко Т. Д., Обухівська А. Г. Методика діагностики готовності до навчання в школі дітей шестирічного. Кам'янець-Подільський : Абетка, 2001. 20 с.
77. Старченко В. А. Формування логіко-математичної компетентності у старших дошкільників : навч.-метод. посіб. Київ : Світич, 2009. 80 с.
78. Степанов О. М. Педагогічна психологія : навч. посіб. для студ. вищ. навч. закл. Київ : Академвидав, 2011. 416 с.
79. Степанова Т. М. Індивідуалізація і диференціація навчання математики дітей старшого дошкільного віку : монографія. Київ : Слово, 2010. 209 с.
80. Степанова Т. М. Систематизація знань як засіб розумового розвитку дошкільників у науковій спадщині М. Поддякова // Формування професійної компетентності вихователя дошкільного навчального закладу в умовах глобалізації : матеріали V Міжнародних педагогічних читань 2 квітня 2010 року. Херсон, 2010. С. 157–160.
81. Степанова Т. М., Шевченко І. В. Навчаємо математики дітей старшого

- дошкільного віку : навч. посіб. Київ : Генеза, 2014. 146 с.
- 82.Столярєнко О. Б. Психологія особистості : навч. посіб. Кам'янець-Подільський : Медобори, 2012. 220 с.
- 83.Сухомлинский В. А. О воспитании. 4-е изд. Москва : Политиздат, 1982. 270 с.
- 84.Сухомлинський В. О. Вибрані твори : в 5 т. Київ : Рад. школа, 1976. Т. 2. 670 с.
- 85.Творческое мышление, развитие мышления, логическое мышление: учебник URL: <http://www.koob.ru/superlearning/> (дата звернення: 27.09.2018).
- 86.Тєсля В. Складаночка. Розвивальні ігри. Комплект № 1 (ігри 1 – 6). Тернопіль : Навчальна книга – Богдан, 2011. 8 с.
- 87.Тєсти для дітей. Чи готова ваша дитина до школи? / упоряд.: М. Н. Парамонова, Н. Я. Головніова. Київ : Школа, 2003. 336 с.
- 88.Тихомирова Л. Ф., Басов А. В. Развитие логического мышления детей. Ярославль : Академия развития, 1996. 208 с.
- 89.Ушинський К. Д. Дітям: оповідання та казки Київ : Веселка, 1977. 135 с.
- 90.Ушинський К. Д. Первые уроки логики // Собр. соч. Москва, 1948. Т. 4. С. 554–578.
- 91.Филиппова Е. В. Формирование логических операций у шестилетних детей // Вопросы психологии. 1986. № 2. С. 43–50.
- 92.Цибух Л. М. Розвиток і корекція мисленнєвих операцій у дітей різного віку і статі : авторєф. дис. на здобуття наук. ступеня канд. психол. наук : спец. 19.00.01 «Загальна психологія, історія психології». Одеса, 2000. 20 с.
- 93.Шведова Л. М. Развитие логического мышления, сообразительности, воображения, интеллекта у детей 5 – 12 лет. Донецк : БАО, 2007. 352 с.
- 94.Шиманская Г. С., Шиманский В. Н. Логические игры и задачи. Донецк : Сталкер, 1997. 448 с.
- 95.Шулдик Г. О., Шулдик Н. В. Психологія мислення. Київ : Інтелєкт, 1999. 170 с.

96. Федорович Л. О. Підготовка дітей до навчання: сучасний підхід / Л. О. Федорович // Зб. наук. праць Полтавського державного педагогічного університету ім. В. Г. Короленка. – Полтава, 2001. – Вип. 1. – С. 66–71.
97. Шапар В. Б. Психологічний тлумачний словник / В. Б. Шапар. – Харків : Прапор, 2004. – 640 с.